

**Contactgroep
Onterechte
Beschuldigingen
COB**

Bijeenkomst Utrecht 23/11/2002
Spreker: Mr. Chris Veraart

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering met een inleiding waarin hij de situatie schetst zoals die op het ogenblik in Nederland bestaat. Er is behoorlijk veel mis bij de afhandeling van klachten inzake seksuele intimidatie.

De aangeklaagde krijgt onmiddellijk een daderbehandeling die er niet om liegt. De klachten zijn subjectief en vaag en de vertrouwenspersonen en bestuurders falen in de behandeling van deze klachten. Als er al procedures gevolgd worden, verlopen die vaak problematisch en worden er in vele gevallen flagrante blunders gemaakt.

Vandaag willen we in het kader van deze problematiek ons concentreren op het meest onderbelichte aspect van de gang van zaken: de rehabilitatie. Dat doen we met een deskundige bij uitstek, dhr. Chris Veraart, die als advocaat in vele procedures rond seksuele intimidatie een rol heeft gespeeld.

2. Rondvraag vooraf:

De voorzitter stelt voor om eerst iedereen zijn verhaal beknopt te laten doen, waarna een opsomming van uiteenlopende ervaringen volgt (NB: om redenen van privacy worden bij de weergave gefingeerde namen gebruikt):

- Leen Egberts, docent maatschappijleer op een VMBO-school, kreeg te maken met valse beschuldigingen van seksuele intimidatie. De beschuldigingen leidden tot een berisping. Na inschakeling van een advocaat werd deze ingetrokken. Inmiddels is de zaak na ruim een jaar afgesloten: er is een gedeeltelijke schadevergoeding betaald door de school en Leen Egberts is inmiddels werkzaam op een andere lokatie, onder het zelfde bestuur.
- Jan Buijs, contactpersoon van de Werkgroep Fictieve Herinneringen, vertelt hoe zijn toentertijd negenentwintigjarige dochter hem destijds van incest beschuldigde na het krijgen van fictieve herinneringen door de behandeling van een Belgische therapeut. Die aanklacht heeft mede bijgedragen aan het feit dat hij zijn baan in het onderwijs verloor en heeft enorme geestelijke schade tot gevolg had.
- Wouter Oltmans, directeur van een ziekenhuis, houdt zich al geruime tijd bezig met valse aanklachten in echtscheidingszaken. Hij vertelt over het groeiende probleem van valse aanklachten door ex-echtgenoten. Bij scheidingen worden deze aanklachten gebruikt om de omgangsregeling met de kinderen te frustreren.
- Thijs Grondel, politierechercheur, krijgt te maken met valse beschuldigingen van een medewerkster waarover hij een kritisch functioneringsrapport schreef. De beschuldigingen gaan gepaard met een roddelcampagne die uiteindelijk leidde tot zijn vertrek met een gouden handdruk als gebaar.
- Gerard de Vaes, docent in het basisonderwijs en wethouder, krijgt te maken met beschuldigingen van ontuchtige handelingen. Ondanks vrijspraak krijgt hij toch ontslag. Dat ontslag vecht hij aan en met succes. Het schoolbestuur wil hem echter niet terug nemen en is genoodzaakt een forse dwangsom te betalen.
- Fred Kreunveld, leraar basisonderwijs, heeft een nu al een zes jaar lang slepend conflict als gevolg van een beschuldiging dat hij een leerlinge een jaar lang "wekelijks verkracht" zou hebben. Inmiddels is hij honderd procent afgekeurd. Zijn zaak werd geseponeerd maar er loopt nog steeds een civiele procedure tegen hem.
- Bas Wilders, groepsleider bij een instelling voor zwakzinnigenzorg, is door twee geestelijk gehandicapte meisjes beschuldigd van seksueel misbruik en hij is woedend over deze valse aantijgingen. Hij is vrijgesproken, maar zijn werkgever is toch begonnen met een ontslagprocedure bij het kantongerecht.
- Berend Houtkoop, maatschappelijk werker, werd zes jaar geleden door twee vrouwelijke cliënten met een psychiatrische achtergrond beschuldigd van 'seksuele intimidatie'. De zaak is nog steeds niet afgerond en met name de directeur heeft hem zeer onrechtvaardig behandeld.

- Willem Scheltema, leraar basisonderwijs zou op een schoolkamp met vier meisjes ontuchtige handelingen hebben gepleegd. Hij is verhoord naar aanleiding van deze onterechte beschuldiging en de zedenpolitie heeft de zaak geseponeerd. Maar de affaire is breed uitgemeten in de lokale pers en hij is zeer aangeslagen.
- Piet Menting, leraar basisonderwijs is na éénendertig jaar lesgeven beschuldigd van seksuele intimidatie. Na elf weken worden de klachten ongegrond verklaard, maar hij is beschadigd en kan niet meer terug in het onderwijs. Zijn integriteit is in twijfel getrokken, en hij is niet meer in staat om mensen te vertrouwen .
- Helen Oosterhuis, docente bij een ROC, kreeg te maken met beschuldigingen van een collega over het bezigen van schunnige taal in haar lessen biologie. De vage beschuldigingen waren aanleiding stappen te ondernemen, hetgeen aan het licht bracht dat de klachtenprocedure schandig was verlopen: Haar klachten over de onterechte beschuldigingen werden in eerste instantie niet ontvankelijk verklaard. Inmiddels heeft zij via juridische hulp een ruime financiële vergoeding ontvangen voor de geleden schade.
- Piet van der Aalst, verpleegkundige in een gezinsvervangend tehuis, werd geconfronteerd met anonieme klachten over verkrachting. Het onderzoeksbureau Bezemer en Kuipers (er gaat een reactie door de groep aanwezigen: "oh, nee, niet die weer...") wordt ingeschakeld en deze reduceert de beschuldigingen in termen van "het scheppen van een seksueel getinte sfeer". Op aandringen van Bezemer en Kuipers zegt de werkgever het vertrouwen in hem op. Hij verloor zijn zaak bij de kantonrechter en is er niet in geslaagd om ander werk te vinden. Het motief achter deze beschuldigingen is waarschijnlijk wraak.
- Maarten Helsinga, docent in het speciaal onderwijs, zou met twee leerlingen ontuchtige handelingen gepleegd hebben. Hij zit vier dagen in hechtenis en wordt door justitie vervolgd. Maar uiteindelijk wordt hij vrijgesproken. Ondertussen is hij wel geschorst en heeft zich ziek gemeld. Hij stelt vast dat er met de verslagen van gesprekken door justitie gemanipuleerd is. Zijn vrijspraak heeft niet kunnen verhinderen dat hij toch naar een andere baan moet zoeken. Met zijn werkgever is een regeling getroffen om dat mogelijk te maken.
- Robert Berkel, universitair hoofddocent krijgt te maken met een klacht over seksuele intimidatie van een assistente in opleiding. Naderhand blijkt dat de klacht vooral is aangepraat door de vertrouwenspersoon. Sommige gedragingen (zoals het recht in de ogen kijken bij een gesprek) worden gedefinieerd als seksuele intimidatie omdat "zij het zo zou hebben gevoeld". Er wordt uiteindelijk geen officiële klacht ingediend, maar wel wordt hem een onderzoeksproject uit handen genomen waarop zij was aangesteld. Na twee jaar vechten is het hem gelukt om volledig gerehabiliteerd te worden en krijgt hij de mogelijkheid om dat project weer op te starten.
- Rob Kok (begeleider van Chris Veraart) vertelt het onthutsende verhaal dat zijn zus hun ouders beschuldigt van incest, abortussen en kindermoord. De zus krijgt via een NCRV-documentaire ("Verborgene Moeders") de gelegenheid om de gruwelverhalen publiek te maken zonder dat er een mogelijkheid is van weerwoord. Hij klaagt de NCRV aan wegens smaad/ laster en met behulp van Chris Veraart kan hij de zaak winnen en de NCRV wordt gedwongen om schadevergoeding te betalen.

3. Betoog Chris Veraart

“Alles wat ik hier gehoord heb is herkenbaar en als dusdanig ook terug te vinden in wat ik beschreven heb in mijn boek (Valse Zeden) als ‘Het eerste gesprek’”. Hier past een metafoor zoals ik die altijd gebruik in bijvoorbeeld een college aan zedenrechercheurs; Vraag je niet alleen af wat er met Jan en Ans in de schuur gebeurde, maar ook wat daarvoor gebeurde (gingen zij hand in hand ?) en daarna.

Verschillende typen zedenzaken

Bij zedenzaken zijn zes verschillende situaties te onderscheiden:

1. Het verzonnen verhaal. Denk maar aan het verhaal van politiecommandant Lancee.
2. De mislukte vrijage
3. De vrijage met een smet
4. De verkrachting
5. De deviatieve zaak: het gaat om zaken waarbij er sprake is van een sterke afhankelijkheids-verhouding tussen klager/klaagster en aangeklaagde. Een voorbeeld is een klacht van een verstandelijk gehandicapte over een begeleider: In zo'n situatie kwadrateert de zaak en neemt de zwaarte van de beschuldiging explosief toe.
6. De perifere zaak: deze zaken blijven buiten elke procedure. Kenmerkend is de onheldere afwikkeling (het betreft bijvoorbeeld roddels), maar de schade voor de aangeklaagde is er niet minder om.

Oplossen binnen veertien dagen

Chris Veraart meent verder dat de meeste zaken binnen veertien dagen opgelost kunnen worden door de juiste deskundigen in plaats van de nu gebruikelijke ellenlange en gebrekkige procedures die de zaak steevast verergeren en vaak uit de hand laten lopen. Juist omdat in het beginstadium de meeste fouten ontstaan moet er snel worden gestart met een aanpak.

Men vergeet dikwijls dat de aanklager snel een *point of no return* bereikt bij het verzonnen verhaal: eenmaal uitgesproken beschuldigingen durft men meestal niet meer terug te nemen omdat de procedures nu eenmaal al in werking zijn en er tevens gevreesd wordt voor een schadeclaim van de aangeklaagde.

Omgekeerde bewijslast

Het principe van justitie dat iemand pas dader is als zijn schuld wordt bewezen wordt in zedenzaken verlaten. De aanklagende partij wordt doorgaans geloofd en de aangeklaagde moet zijn onschuld bewijzen. Een verklaring voor dit verschijnsel ligt in het hulpverlenersgedrag van de verbalisant of een andere ondervrager zoals een vertrouwenspersoon. Het is een psychologisch proces dat de vooringenomenheid in het nadeel van de aangeklaagde enorm versterkt.

Ten aanval!!!

De Onterecht Beschuldigde staat in de beklagdenbank en heeft een vrijwel hopeloze positie tegenover de vooringenomenheid in deze zedenzaken er is maar één effectieve manier om daar tegenin te gaan: Ten aanval! Pak de aanklagers aan op het verspreiden van lasterlijke beschuldigingen en sleep ze voor de rechter. Het boek “Valse Zeden” gaat hier nader op in en meer en meer is bij Chris Veraart het inzicht ontstaan dat de aanval de beste verdediging is. De aanval kiezen betekent vechten, confronteren en niet bang zijn voor escalatie. Het is openlijk en rechtstreeks. Hier tegenover staat de passieve houding die een gesloten benadering heeft en waarin conflicten nog verzoenbaar zijn. Er loert dan echter wel het gevaar als aangeklaagde gechanteerd te worden. Er kan bedreigd worden met ontslag als je met de zaak naar buiten treedt. Een ander nadeel is dat de passieve houding een schijn van verbergen heeft. En wie anders dan juist schuldigen hebben juist iets te verbergen? Chris Veraart voelt niets voor deze passieve houding maar ziet *mediation* als een zinvol compromis tussen de passieve houding en de aanval.

Openheid Seksualiteit

Ondanks alle openheid kunnen we nog steeds maar moeilijk omgaan met seksualiteit. Zoals Freud al aangaf, zit die seksualiteit nog steeds in een bezoedeld verdomhoekje. Je zult natuurlijk wel per geval van onterechte beschuldiging in die voornoemde seksuele sfeer, moeten kijken óf en hoe de

aanval ingezet moeten worden. Een toehoorder interrumpeert: “ Het is juist goed om je niet neer te leggen bij een sepot, maar een rechtzaak te beginnen. Alleen dán krijg je de gelegenheid om volledig je woord te doen. Een vrijspraak die daar op volgt zal dan ook daadwerkelijk gemotiveerd zijn”. Het indienen van een smaadklacht is eveneens mogelijk, maar is in Nederland nog niet een veel voorkomende procedure. Civielrechtelijk kan er smartengeld geclaimd worden als wapen voor de aanval tegen aantoonbaar valse beschuldigingen en roddel. Uit de zaal wordt duidelijk dat er claims te leggen zijn op deskundigen die blunders hebben begaan zoals: Therapeuten, tv-makers, zogenaamde ‘professionele’ bureaus zoals het bureau Bezemer & Kuiper, psychologen en psychiaters en problematisch functionerende Arbodiensten. Vanuit de genodigden komt het verzoek een lijst van deskundigen samen te stellen, zodat de blunderende experts zoveel mogelijk kunnen worden uitgesloten in de toekomst.

Waarheidsvinding

Chris Veraart stelt dat waarheidsvinding problematisch is. Je zou kunnen spreken van verschillende waarheden want er is sprake van subjectivering van waarheidsinkleuring. Er is een therapeutische waarheid, een psychologische waarheid, de waarheid van de journalist of een jurist en er is een rechterlijke waarheid met een sluitend vonnis. Onze openheid over seksualiteit heeft een dubbele bodem: in werkelijkheid staan we er niet echt open voor!

De zedenzaak kan drie kanten opgaan:

1. Demonisering van de zaak, zoals bij enge babymoorden en andere sekte-achtige toestanden.
2. Criminalisering waarbij het strafrecht de zedenzaak op strafbare feiten onderzoekt.
3. De relationele therapeutische kant van de zedenzaak. De zedenzaak wordt in de context van een relatie gezien. Hierbij is het niet van gering belang met een zeer goede therapeut van doen te hebben!

Rehabilitatie

Dat geschiedt pas als justitie toegeeft dat er ten onrechte beschuldigd is. En dat proces is meestal zeer moeizaam. Onterechte beschuldigingen: komen er andere tijden? In de discussie wordt opgemerkt dat er een kentering in de meningsvorming optreedt en dat er steeds vaker erkend wordt dat er onterechte beschuldigingen bestaan: eerder praatte men alleen over klachten die gegrond of ongegrond waren. Nu ziet men in dat er daadwerkelijk onterechte beschuldigingen gedaan worden. Justitie heeft een speciale commissie ingesteld (Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken), die ingezet wordt om complexe zedenzaken tegen het licht te houden. Justitie gaat dan eventueel na de behandeling door de commissie over tot vervolging. Toch is de indruk in de zaal dat bij justitie de scoredrang ten koste gaat van de zorgvuldigheid. Een aanwezige merkt op dat je na aanraking met justitie het gevoel hebt voortaan met “de rem erop” te moeten leven.

Politiek is rijp

Er bestaat in de kamer inmiddels belangstelling voor deze problematiek rond de onterechte beschuldigingen en de vaste kamercommissie van justitie wil hierover op de hoogte worden gebracht. De politiek is dus rijp voor deze problematiek en wil op dit gebied ook voorbereidingen treffen in de wetgevende sfeer. Er is steun voor een hardere aanpak van onterechte beschuldigingen: er zijn er immers teveel. Chris Veraart sluit zijn verhaal af met de verwachting dat verplichte mediation wel eens de oplossing zou kunnen zijn voor deze problematiek, vermits uitgevoerd door erkende bemiddelaars van kaliber.

4. Publiciteit

De EO heeft een COB-lid benaderd met het verzoek om deel te nemen aan het tv-programma "Het zal je maar gebeuren". Er worden bedenkingen geuit over het opereren van deze EO; de nadruk zou moeten liggen op "het persoonlijke drama" van de hoofdpersoon en de rol van zijn geloofsovertuiging daarbij. Het oordeel van de vergadering over dit verzoek is negatief. Wel vindt men dat er aan de weg getimmerd moet worden via media en politiek.

5. Afsluiting

Chris Veraart geeft aan dat hij ziet dat hier iets is gebeurd: we kunnen actie ondernemen en de strijd aangaan, want er liggen goede suggesties op tafel. Hij wil bijdragen aan deze werkgroep en hij belooft dat wij hem zeker over afzienbare tijd terug zullen zien! De voorzitter bedankt Chris voor zijn enorme inzet en overhandigt hem een fles wijn. Daarna bedankt hij iedereen voor zijn aanwezigheid en inzet en sluit hij de vergadering.

(notulen: Luuk, redactie: Frits)